

Hemşirelik Öğrencilerinin Sosyodemografik Özellikleri ve Hemşirelik Mesleğini Seçme Nedenleri

Socio-Demographic Characteristics of Nursing Students and Reasons of Choosing Nursing as a Career

Satı ÜNAL*, Nermin GÜRHAN**, Esra SARAL***, Azize A. ÖZBAŞ***

İletişim / Correspondence: Satı Ünal Adres / Address: Gazi Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu 06330 Beşevler/Ankara
Tel: 0(312) 202 33 68 Faks: 0(312) 222 59 36 e-mail: satiunal@gmail.com

ÖZ

Amaç: Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin sosyodemografik özellikleri ve hemşirelik mesleğini seçme nedenlerinin belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Yöntem: Araştırmanın örneklemini, iki ayrı hemşirelik yüksekokulunda 2005-2006 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören ve araştırmaya katılmayı kabul eden 295 öğrenci oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak öğrencilerin sosyodemografik özellikleri ile ailesine ilişkin özellikleri içeren Öğrenci Bilgi Formu kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırma kapsamındaki öğrencilerin yaş ortalaması $20.92 \pm 1,66$ 'dır, çoğu İç Anadolu Bölgesi'nde, il merkezinde yaşamakta ve yurttadır. Öğrencilerin % 74.2'si orta düzeyde ekonomik duruma sahiptir. Öğrencilerin % 45.8'inde hemşirelik bölümü ilk 5 tercih arasındadır. Tercih nedenleri, açıkta kalmama/aile isteği, insanlara yardım etme isteği, iş bulma kolaylığı, hemşireliğin idealindeki meslek olması ve ailede hemşire olanlara özeni duyma şeklindedir.

Sonuç: Öğrencilerin eğitim sürecinde meslekle ilgili görüşlerinin, alanda çalışmaya yönelik motivasyon ve hazır oluştuklarının değerlendirilmesinde eğitimcilere önemli sorumluluklar düşmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencisi, meslek seçimi, sosyodemografik özellikler

ABSTRACT

Purpose: This descriptive study was conducted to define the sociodemographic characteristics of the nursing students and reasons of choosing nursing as a career.

Method: This study conducted in 2006 included 295 students from two nursing schools volunteering to participate in the study. The findings were collected with Student Information Form. The findings were collected with Student Information Form.

Results: Mean age of students who participated in the study was 20.92 ± 1.66 , most of them were living in part of Central Anatolia, in the center of city and dormitory. In 45.8 %, nursing was among the first five preferences. They came to nursing school with reasons such as not being left out of education process, the preference of the family, helping others, job opportunities, interest in nursing as ideal profession and having a role model who was a nurse in family.

Conclusion: Education staff should assume responsibility in the evaluation of the opinions of the students on profession during the process of education and of their readiness for working in this field prior to graduation.

Key Words: Nursing student, professional choice, sociodemographic characteristics.

*Öğr. Gör. Dr. Gazi Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu, **Yard. Doç. Dr. Gazi Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu, ***Araş. Gör. Gazi Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu

Yazının gönderilme tarihi: 13.12.2007

Yazının basım için kabul tarihi: 02.06.2008

GİRİŞ

Meslek, kişilerin belli bir eğitimle edindikleri ve hayatlarını kazanmak için sürdürdükleri düzenli ve kurallı faaliyetler bütünüdür (Çoban 2003). Aynı zamanda meslek, bireyin yeteneklerini geliştirme ve kendini gerçekleştirme yoludur. Günümüzde meslek seçeneklerinin, meslekte uzmanlaşmanın artması ve mesleğe hazırlanmanın uzun süreli eğitim gerektirmesi meslek seçme işleminin önemini arttırmaktadır (Telman 2002).

Meslekler, gerektirdikleri nitelikler ve sağladıkları olanaklar yönünden ne kadar çok çeşitlilik gösteriyorsa, bireysel özellikler de o kadar çok çeşitlilik göstermektedir. Burada önemli olan, bir kimsenin sahip olduğu kişilik özelliklerine en uygun ve beklentilerini en iyi biçimde karşılayabileceği mesleği seçmesidir. Kişinin kendisine en uygun mesleği seçebilmesi için öncelikle kendini tanıması ve meslekler hakkında çok iyi bilgi sahibi olması gerekir (Kuzgun 2000). Bireyin fiziksel özellikleri, özel yetenek ve ilgileri, geleceğe ilişkin planları, iletişim becerileri, duygusal ve sosyal olgunluk seviyesi, okul başarısı, çalışma alışkanlıkları, iş deneyimleri, aile ve toplumsal çevrenin istek ve beklentileri, iş bulma olanağı, mesleğin geleceği, güncel ve popüler olması kişinin meslek seçimini etkileyen faktörlerdir (Binbaşoğlu 2004).

Günümüzde yükseköğretim kurumlarına girememe olasılığının yüksek olması nedeniyle öğrenciler açıkta kalmamak için ilgi alanlarına girmeyen rastgele meslekler seçebilmektedirler (Gavcar, Bulut ve Karabulut 2005). Gençlerin meslek seçimi kararını etkileyen etmenlerden biri de anne-babanın genç üzerinde oluşturduğu baskıdır. Birçok anne-baba çocuklarının saygın, bol kazanç getiren ya da kendilerinin ulaşamadıkları meslekleri seçmelerini isterler. Meslek seçimindeki kararını net olarak belirlemeyen birey bu baskılardan etkilenir ve ailesinin istediği mesleğe yönelir. Birey bu şekilde seçtiği mesleğin, kendine uygun olmadığını zamanla anlar. Kendi arzuladığı mesleğe ulaşmak için ya öğrenimini yarıda keser ya

da öğrenimini tamamladıktan sonra tekrar bir hazırlığa girer (Kuzgun 2000).

Meslek seçimi için uzman, öğretmen, anne ve babadan yardım ve görüş alınabilir ancak son karar kişiye ait olmalıdır. Yani öğrenciye yapılan mesleki rehberlikte onun adına karar verilmemesi yalnızca onun kendisi için uygun olan mesleği seçmesine yardım edilmelidir. Bu şekilde kişi; kendi verdiği kararın sorumluluğunu alma ve geleceği için çaba gösterme yönünde desteklenmiş olur. Birey zamanının büyük bir kısmını işinde geçirir. Böylece seçtiği meslekle yaşam tarzı konusunda da seçim yapmış olur (Kuzgun 1995). Bireyin seçtiği meslek ilgi ve yeteneklerine hitap ediyorsa mesleki açıdan doyum alması kolaylaşır. Mesleki doyum ise yaşamla ilgili genel doyuma yansır. Başka bir deyişle bireyin hayatta mutlu olması kendi özelliklerine uygun, doyum sağlayacağı mesleği seçmesi ile yakından ilişkilidir. Bu nedenle kişinin ilgi duymadığı ve kendisine uygun görmediği mesleği; sadece iş bulma, para kazanma ya da başkasının beklentisini karşılama amacıyla tercih etmesi gelecekte gerek mesleki, gerekse yaşam doyumunu ve başarısını olumsuz yönde etkileyecektir (Kuzgun 2000; Telman 2002).

Öğrencilerin hemşirelik mesleğinin özelliklerine ve değerlerine ilişkin doğru ve yeterli bir şekilde bilgilendirilmesi, motivasyonu yüksek ve uyumu kolay kişilerin mesleğe yönelmeleri açısından önemlidir (Grainger ve Bolan 2006; Vanhanen ve Janhonen 2000). Hemşireliğin tercih edilme nedenlerinin araştırıldığı çeşitli çalışmalara göre; öğrencilerin ideal meslekle ilgili düşüncelerinin hemşirelik mesleği ile örtüşen yanlarının olması, başkalarına yardım etme isteği ve hemşireliğin bakım verme (yardım etme, besleme, destekleme, rahatlatma ve paylaşım) olarak değerlendirilmesi hemşirelik mesleğinin seçilmesini önemli ölçüde etkilemektedir (Grossman ve Northrop 1993; Reiskin ve Haussler 1994; Steven ve Walker 1993). Bunların dışında, iş bulma kolaylığı/iş güvencesi, yüksek maaş, insanlara yardım etme isteği, aile-

nin ve yakın çevrenin tavsiye etmesi, ailede hemşire olması, hasta kişiler, uygulamadaki hemşireler ve öğrenci hemşirelerle olan bireysel deneyimler ve etkileşimler mesleğin tercihine götüren diğer faktörlerdir (Grossman ve Northrop 1993; Law ve Arthur 2003; Pool 2006; Williams, Wertenberger ve Gushuliak 1997).

Bireylerin gelecekteki yaşam tarzını belirleyecek olan meslek tercihlerini yaparken rehberlik edilmesi ne kadar önemli ise yapılan tercihler sonunda yerleştirildikleri yükseköğretim kurumlarında onlara verilecek hizmetlerin planlanması da o kadar önemlidir (Gavcar ve ark 2005; Yazıcı 2003).

Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin sosyodemografik özelliklerinin ve hemşireliği tercih nedenlerinin belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

2005-2006 eğitim-öğretim yılında Hacettepe ve Gazi Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokullarında öğrenim gören toplam 550 öğrenci araştırmanın evrenini oluşturmuştur. Öğrencilerin tamamına ulaşılması amaçlanmıştır. Ancak araştırmanın yapıldığı gün okulda olan ve katılmaya gönüllü olan 295 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Örneklemin evreni temsil oranı % 54'tür. Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin %59.3'ü Gazi (n=175), %40.7'si (n=120) ise Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu öğrencileridir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından oluşturulan "Öğrenci Bilgi Formu" kullanılmıştır. Öğrenci Bilgi Formu'nda "yaş, sınıf, medeni durum, bitirdiği lise, yaşanan şehir ve bölge, şu anda yaşanan yer, ekonomik durum, anne-babanın eğitimi, mesleği ve birlikte-

lik durumu, ailedeki çocuk sayısı, ailede kaçınıcı çocuk olduğu, ailede kimlerle birlikte yaşandığı, okul tercih sırası ve nedeni, idealindeki meslek" ile ilgili toplam 19 soru yer almıştır.

İşlem

Araştırmanın yapıldığı kurumlardan araştırmanın yürütülebilmesi için gerekli izin alındıktan sonra öğrencilerin sınıfta oldukları bir zamanda öğrencilere araştırma ile ilgili açıklama yapılmıştır. Açıklamada öğrencilere isim yazmak gerekmediği ve kendileri ile ilgili bireysel bilgilerin yayınlanmayacağı, araştırma sonuçlarının genel bilgiler üzerinden yazılacağı söylenmiştir. Daha sonra araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilere veri toplama aracı hakkında bilgi verilerek uygulama gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Değerlendirmesi

Veriler, SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 11.5 programı kullanılarak analiz edilmiştir. İstatistiksel yöntem olarak yüzdeler kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1'de görüldüğü gibi araştırma kapsamındaki öğrencilerin yaşları 18-30 yaş arasında değişmekte olup, yaş ortalaması 20.92 ± 1.66 'dır. % 45.1'i 2. sınıf, % 24.1'i 3. sınıf, % 20.7'si 1. sınıf, % 10.1'i 4. sınıf öğrencisidir. Medeni durumlarına bakıldığında % 96.6'sının bekar, % 3.4'ünün evli olduğu görülmektedir. Öğrencilerin % 43.1'i düz/klasik lise, % 27.1'i süper lise, % 24.7'si Anadolu/Fen Lisesi ve % 5'i Sağlık Meslek Lisesi mezunudur. Öğrencilerin % 47.8'i İç Anadolu Bölgesi'nde ve % 59.7'si il merkezinde yaşadığını belirtmişlerdir. Şu an yaşanan yer değerlendirildiğinde öğrencilerin % 50.8'i yurttan, % 45.1'i aile ile birlikte evde, % 4.1'i akraba yanında kalmaktadır.

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyodemografik Özellikleri

Özellikler		S	%
Yaş	18-19	56	19.0
	20-21	149	50.5
	22-23	75	25.4
	24-30	15	5.1
Sınıf	1.sınıf	61	20.7
	2.sınıf	133	45.1
	3.sınıf	71	24.1
	4.sınıf	30	10.1
Medeni Durum	Bekar	285	96.6
	Evli	10	3.4
Bitirdiği Lise	Sağlık meslek lisesi	15	5.1
	Düz/klasik Lise	127	43.1
	Süper lise	80	27.1
	Anadolu yada Fen Lisesi	73	24.7
Yaşanan Yer	İl	176	59.7
	İlçe	89	30.2
	Köy	30	10.1
Yaşanan Bölge	İç Anadolu	141	47.8
	Marmara	22	7.5
	Akdeniz	44	14.9
	Doğu Anadolu	8	2.7
	Karadeniz	50	16.9
	Ege	26	8.8
	Güney Anadolu	4	1.4
Şu An Yaşadığı Yer	Aile ile birlikte, evde	133	45.1
	Akraba yanında/ kardeşlerle birlikte	12	4.1
	Yurt	150	50.8
TOPLAM		295	100.0

Öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna bakıldığında % 71.2'si ilkokul/okur-yazar, % 11.5'i lise, % 9.2'si ortaokul, % 1.7'si üniversite mezunu olup % 6.4'ü okur yazar değildir. Anne mesleğine göre öğrenci dağılımına bakıldığında ise annesi çalışmayan/ev hanımı olan öğrenci oranı % 90.2'dir. Bu oran annesi memur, işçi olan ya da serbest çalışan öğrenciler için % 1.7, emekli olanlar için ise % 4.7'dir. Öğrencilerin babaları ile ilgili özelliklere bakıldığında; % 44.1'inin ilkokul, % 25.8'inin lise, % 15.9'unun ortaokul, % 13.5'inin üniversite mezunu olduğu, % 0.7'sinin ise okur yazar olmadığı görülmektedir. Baba mesleği; serbest (% 25.4), işçi (% 22.4) ve memur (% 22.0) olan öğrencilerin oranları birbirine yakındır. Bunun dışında öğrencilerin % 18.6'sının babası emekli, % 8.2'sinin çiftçi ve % 3.4'ünün işsizdir (Tablo 2).

Öğrencilerin % 90.8'inin anne babası birlikte, % 4.1'inin ise ayrı yaşamakta olup, % 5.1'inin anne ya da babası ölmüştür. Öğrencilerin % 62.4'ü 2-3 çocuklu, % 35.6'sı 4-8 çocuklu, % 2'si tek çocuklu aileden gelmekte olup, % 38.3'ü ailesinde ilk çocuk, % 33.2'si 2.çocuk, % 15.6'sı 3.çocuk ve % 12.9'u 4.-8. çocuktur. Öğrencilerin % 86.1'i çekirdek aileye sahip olup, % 74.2'sinin kendi değerlendirmesine göre ekonomik durumu orta düzeydedir. Öğrencilerin annelerinin büyük bir çoğunluğu (% 71.2) ilkokul/okur yazarlık düzeyinde eğitime sahiptir ve sadece % 10'u çalışmaktadır. Babaların ise % 44.1'i ilkokul mezunu olup ortaokul, lise ve üniversite mezunu olan babaların oranı aynı eğitim düzeylerine sahip annelerin oranından daha fazladır ve % 88'i çalışmaktadır (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin Ailelerine İlişkin Bazı Özellikler

Özellikler		S	%
Annenin Eğitim Durumu	OYD*	19	6.4
	İlkokul-okur yazar	210	71.2
	Ortaokul	27	9.2
	Lise	34	11.5
	Üniversite	5	1.7
Annenin Mesleği	Ev hanımı	266	90.2
	Memur	5	1.7
	İşçi	5	1.7
	Emekli	14	4.7
	Serbest	5	1.7
Babanın Eğitim Durumu	OYD*	2	0.7
	İlkokul	130	44.1
	Ortaokul	47	15.9
	Lise	76	25.8
	Üniversite	40	13.5
Babanın Mesleği	Memur	65	22.0
	İşçi	66	22.4
	Serbest	75	25.4
	Çiftçi	24	8.2
	Emekli	55	18.6
	İşsiz	10	3.4
Anne Babanın Birliktelik Durumu	Anne baba birlikte yaşıyor	268	90.8
	Anne baba ayrı yaşıyor	12	4.1
	Anne ya da baba ölmüş	15	5.1
Ailedeki Çocuk Sayısı	1 çocuk	6	2.0
	2 - 3 çocuk	184	62.4
	4 - 8 çocuk	105	35.6
Ailedeki Kaçınçlı Çocuk	1.çocuk	113	38.3
	2.çocuk	98	33.2
	3.çocuk	46	15.6
	4.-8.çocuk	38	12.9
Ailede Kimlerle Birlikte Yaşıyor	Çekirdek aile	254	86.1
	Geniş aile	17	5.8
	Parçalanmış aile	19	6.4
	Akraba/arkadaş/tek başına	5	1.7
Ekonomik Durum**	İyi	35	11.9
	Orta	219	74.2
	Kötü	41	13.9
	TOPLAM	295	100.0

*Okur yazar değil

** Öğrencinin kendi değerlendirmesi ile belirlenmiştir.

Öğrencilerin %45.8'inde hemşirelik bölümü ilk 5 tercih arasında, %18.3'ünde 6-10, %12.9'unda 11-15 ve % 23'ünde 16 ve üstündeki tercih sırasında yer almıştır. Öğrenciler hemşirelik bölümünü tercih etme nedenlerini; açıkta kalmama/sınav puanı/tercih hatası/aile isteği (% 31.6), sağlık alanında olması/hastalık ve tedavileri öğrenme/hastalıklarda aileye yardım etme/insanlara yardım etme (%26.8), kolay iş bulma/maddi imkansızlıklar (%24.7), bana uygun olması/ideali olması/lisans tamamlama (%14.9), ailede hemşire olması/özenti (%2.0) şeklinde ifade etmişlerdir. Öğrencilerin idealindeki olmak istedikleri meslek sorulduğunda; %44.4'ü öğretmen, %21.7'si doktor/diğer hekimi/eczacı/fizyoterapist/diyetisyen, %18.6'sı hemşire ve %15.3'ü diğer mesleklerden (mimar/mühendis/subay/polis/modacı/ressam/ yönetici/ bankacı/ halkla ilişkiler uzmanı/turizmci/gazeteci) birini olmak istediğini belirtmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Öğrencilerin Hemşirelik Bölümünü Tercih Etme Durumuna İlişkin Özellikler

ÖzelliklerTercih Sırası	Sayı	%
1-5	135	45.8
6-10	54	18.3
11-15	38	12.9
16 ve üstü	68	23.0
Tercih Nedeni		
Açıkta kalmamak/Sınav puanı/Tercih hatası/Aile isteği	93	31.6
Sağlık alanında olması/Hastalık ve tedavileri öğrenmek/Hastalıklarda aileme yardım etmek/İnsanlara yardım etmek	79	26.8
Kolay iş bulmak/Maddi imkansızlıklar	73	24.7
Bana uygun olduğu için/İdealim olduğu için/Lisans tamamlamak için	44	14.9
Ailede hemşire olması/özenti	6	2.0
İdealindeki Olmak İsteddiği Meslek		
Öğretmen	131	44.4
Doktor/Diğer hekimi/Eczacı/Fizyoterapist/Diyetisyen	64	21.7
Hemşire	55	18.6
Diğer*	45	15.3
TOPLAM	295	100,0

*Mimar/mühendis/subay/polis/modacı/ressam/ yönetici/ bankacı/ halkla ilişkiler uzmanı/turizmci/gazeteci.

TARTIŞMA

Öğrencilerin çoğunun İç Anadolu Bölgesi'nden olması okul tercihinde coğrafik yakınlığın etkili olduğunu düşündürmektedir. Öğrencilerin yarıdan fazlasının (%50.8) şu anda yurttan kaldığını belirtmesi ise büyük bir kısmının Ankara dışından ve çevre illerden geldiğini göstermektedir. Araştırmamızdaki bu bulguya benzer şekilde Conk, Genç ve Bolışık'ın (1990) çalışmasında da ailenin bulunduğu yere coğrafik yakınlığın öğrencilerin okul tercihinde etkili olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun anne babası ile birlikte yaşaması ve çekirdek aileden gelmesi, aile bütünlüğünün gençlere yüksek öğrenim için motivasyon ve destek sağlamada önemli olduğunu düşündürmektedir.

Lise ve üniversite mezunu olan babaların oranının annelerinkinden daha fazla olması, ülkemizde erkek çocukların eğitime verilen önemle bağlantılı olabilir. Aynı zamanda genel olarak bakıldığında öğrencilerin anne ve babalarının eğitim düzeyi düşüktür. Benzer şekilde Başer'in (1995) ve Conk ve ark.'nın (1990) hemşirelik yükseköğretimde öğrenim gören öğrencilerle yaptığı çalışmada; anne ve babaların eğitimleri ilköğretim düzeyinde yoğunlaşmakla birlikte; babaların eğitimlerinin annelerin eğitimlerinden daha üst düzeyde olduğu görülmüştür. Conk ve ark.'nın (1990) çalışmasında annesi çalışan öğrenci oranı % 13.6 iken bu oran baba için bakıldığında % 98'e çıkmaktadır. Başer'in (1995) çalışmasında annesi çalışan öğrenci oranı % 9.3 iken babası çalışan öğrenci oranı % 75.1'dir. Hem çalışmamızdaki hem de yapılan benzer çalışmalarda bu bulgular öğrencilerin çoğunlukla sosyokültürel düzeyleri düşük olan bir kesimden geldiklerini göstermektedir.

Tek çocuklu ailelerden gelen öğrenci sayısının çok az olması (% 2), çok çocuklu ailelerin çocuklarının hemşirelik bölümünü daha çok tercih ettiklerini, tek çocuklu ailelerin çocuklarının ise diğer alanlara yöneldiklerini düşündürmektedir. Hemşirelik mesleğinin çalışma alanlarının geniş ve iş bulma kolaylığının olması nedeniyle orta

düzeydeki ekonomik duruma sahip (% 74.2) ve çok çocuklu aileden gelen öğrencilerin (% 98) hemşirelik bölümüne daha çok yöneldiği söylenebilir.

Öğrencilerin % 45.8'inin hemşirelik bölümünü ilk 5 tercihi arasına yerleştirmiş olması, öğrencilerin yarıya yakın bir kısmının tercih önceliği verdiği bir bölüme devam etmesi açısından olumludur. Ancak bölümü tercih nedenleri incelendiğinde "hemşirelik mesleğini kendisine uygun bulduğu ve ideali olduğu" için seçen öğrenci oranı oldukça düşüktür (% 14.9). Buna karşın tercih nedenini "açıkta kalmamak/sınav puanı/tercih hatası/ailenin isteği" şeklinde açıklayan öğrenciler çoğunluktadır (% 31.6). Öğrencilerin % 26.8'i hemşirelik programını "sağlık alanında olması/hastalık ve tedavileri öğrenmek/aileye hastalık durumlarında yardım etmek/insanlara yardım etmek" ve % 24.7'si "kolay iş bulmak/maddi imkansızlıklar" nedeni ile seçtiğini belirtmiştir. Bu bulgu çalışmamızın diğer bir bulgusu olan "öğrencilerin çoğunun çok çocuklu ve orta/kötü düzeyde ekonomik duruma sahip ailelerden geldiğini gösteren" bulgu ile uyumludur. Ayrıca % 2 gibi oldukça küçük bir oranla "ailede hemşire olması/özenti duyma" da öğrencilerin tercih nedenleri arasında yer almaktadır. Çalışmamızın hemşireliğin tercih edilme nedenlerine ilişkin bulgularının diğer çalışmalardaki bulgularla benzer ve farklı yönleri vardır. Beck'in (2000) çalışmasında hemşirelerle olan bireysel deneyimler, yakınları hastanede yatarken bakım veren hemşirelerle ilgili gözlemlerin de hemşirelik mesleğinin seçilmesinde bir tercih nedeni olduğu saptanmıştır. Çalışmamızdaki bulgunun aksine mesleğin maddi kazanç getirmesi bir tercih kriteri olarak belirlenmemiştir. Yine hemşirelerle olan bireysel etkileşimler, farklı insanlarla birlikte olma, değerli bir iş olarak görme (Stevens ve Walker 1993), hemşireliği profesyonel bir meslek olarak algılama (Law ve Arthur 2003, Grossman ve Northrop 1993), başkalarına bakım verme isteği, iş güvenliği, yüksek gelir sağlama, kendine uygun bulma, ailenin bu yöndeki desteği (Law ve Arthur 2003) hemşireliğin tercih edilme nedenleri olarak farklı çalış-

malarda karşımıza çıkmaktadır. Oranları birbirine yakın olmakla birlikte tercih nedeni “sağlık alanında olması/hastalık ve tedavileri öğrenme/aileye yardım etme/insanlara yardım etme” olan öğrencilerin oranı, tercih nedeni “kolay iş bulmak/maddi imkansızlıklar” olanların oranından daha büyüktür. Benzer şekilde Boughn ve Lentini (1999) tarafından yapılan çalışmada da hemşireliğin tercih edilmesinde “başkasına bakım verme, yardım etme, insanlarla birlikte olma”nın, iş güvenliği ve para kazanmadan daha öncelikli olduğu saptanmıştır. İpekçi ve Ulutaşdemir’in (2006) bir sağlık yüksekokulunda, 1. sınıf (n=60) öğrencileri ile yaptığı çalışmada ise öğrencilerin % 60.0’nın hemşirelik mesleğini isteyerek seçtiği ve %40.0’nın mesleği sevdiği için tercih ettiği belirlenmiştir.

Ayrıca öğrencilerin yalnızca % 18.6’sı hemşireliği, % 81.4’ü hemşirelik dışında bir mesleği idealindeki olmak istediği meslek olarak ifade etmiştir. Bu durumda öğrencilerin çoğunun olmak istediği ideal meslek dışında bir bölümde bulunmaları; iş bulma kolaylığının, gelecekle ilgili aile isteklerinin ve sahip oldukları sınırlı imkanların meslek seçiminde kendi tercihlerinin önüne geçtiğini göstermekte ve tercih yapmadan önce yeterli mesleki danışmanlık almadıklarını düşündürmektedir (Genç ve Kaya 2003). Başka bir deyişle öğrencilerin bölüm tercihlerini, ilgi duydukları mesleğe göre değil iş bulma kolaylığına göre yaptıkları söylenebilir. Meslek seçiminde tek etken kazanç olmamalıdır. Ancak günümüzde ülkemizdeki ekonomik sıkıntılar ve iş bulma zorlukları kişinin kendini yakın hissettiği meslekten çok iş bulabileceği ve kazanç sağlayabileceği mesleklere yönlendiriyor olabilir. Öğrencilerin idealindeki mesleklerden öğretmenlik ve sağlık alanında yer alan meslekler ilk sıralarda gelmektedir. Bu mesleklerin de özünde hemşirelik gibi insanlarla birlikte olma / yardım etme ve bireysel gelişime katkıda bulunma vardır. Böylece öğrenciler ideallerindeki mesleğin özellikleri ile örtüşen yanlarının olması ve beraberinde iş bulma imkanı vermesi nedeniyle hemşireliğe yönel-

miş olabilirler. Bu görüşümüzü, Beck (2000) ve Rognstad’ın (2002) çalışmasındaki çoğu öğrencinin hemşireliği birinci sırada tercih etmediği hemşirelikten ziyade bireylerle çalışmayı tercih ettikleri yönündeki bulgular desteklemektedir.

Çoğu meslek gibi hemşirelik de hizmet verdiği toplumdaki önemli ölçüde etkilenmektedir. Hemşirelik mesleği, öğrencilerin ilk tercihleri arasında yer almakla birlikte çok az bir bölümünün idealindeki meslek olmasının bir nedeni öğrencilerin içinde bulunduğu toplumun hemşireliğe bakış açısından etkilenmesi olabilir. Toplumda olumsuz imajı olan bir mesleğin öğrenciler için ideal meslek olarak algılanmaması doğaldır. Konu ile ilgili çeşitli çalışmalarda öğrencilerin eğitime başladığı ilk dönemde hemşirelikle ilgili yeterli bilgileri olmadığı ve mesleğin tercih edilmesine ilişkin isteksizliğin toplumdaki olumsuz hemşirelik imajından kaynaklandığı ileri sürülmektedir (Bayık, Durmuş ve Uysal 1999; Erdemir 1997; Karaöz 2004; Kömürcü, Erdoğan ve Eti; Kukulcu ve Koçak 1993). Yine Foong, Rossiter ve Chan (1999) hemşirelik dışı bölümlere devam eden yüksekokul öğrencilerinin hemşirelik mesleği ile ilgili algılamalarını değerlendirmişlerdir. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin, yanlış bilgilendirmelerin beraberinde çalışma koşullarının zor olduğuna ilişkin düşünceleri nedeniyle de hemşirelik mesleğini tercih etmedikleri belirlenmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bulgularına göre çalışmamızdaki hemşirelik yüksekokulu öğrencileri sosyal statü ve gelir düzeyi sınırlı ailelerden gelmektedirler. Öğrenciler hemşirelik bölümünde olmayı daha çok açıkta kalmama, aile beklentilerini karşılama, kolay iş bulma ya da tercih hatası olarak açıklamışlardır. İnsanlara ve hasta bireylere yardım etmek tercih nedenleri arasında üst sıralarda yer almaktadır.

Öğrencilerin meslek tercihlerini belirlerken; mesleki rehberlik alma ve anne babaların fikirlerini belirtmekle birlikte son kararın kendisine bırakıl-

ması üzerinde durulması gereken konulardır. Öğrencilerin eğitim süreci boyunca meslekle ilgili görüşlerinin, değerlerinin ve mezuniyetten önce alanda çalışmaya hazır oluştukları değerlendirilmelidir. Öğrencilerin gereksinimleri ile mesleğin beklentilerini buluşturan eğitim ve danışmanlık hizmetleri planlanmalıdır.

Hemşirelik mesleği gerçekten de bireylere bakım verme yönüyle öğrencilere cazip gelmektedir. Genel olarak ülkemizdeki çalışma ortamlarına bakıldığında hasta merkezli çalışmak/hastalarla birebir ilişki kurmak çok mümkün olmamaktadır. Hemşireler hasta dışında da kliniğin iş yükünü üstlenmekte ve hasta için ayırdığı nitelikli zaman azalmaktadır. Eğitimciler eğitimin içeriğini öğrencilerin günümüz gerçeklerine uyum yapmasına yardımcı olacak şekilde düzenlemelidir. Bu şekilde ortaya çıkabilecek yaratıcı yöntemlerle mezunlara, beklentilerine uymayan ve sınırlayıcı uygulama ortamlarında doyum sağlama ve memnuniyetlerini artırma yönünde katkı sağlanabilir.

Bu alanda gelecekte yapılacak olan çalışmalarda öğrencilerin hemşireliği tercih etme nedenlerinin beraberinde, tercih yapmadan önce meslekle ilgili danışmanlık alıp almama durumu ve hemşirelik mesleği ile ilgili görüşleri de değerlendirilmelidir.

KAYNAKLAR

Başer, G. (1995). Hemşirelik Yüksekokulları'nda öğrenim gören öğrencilerin sosyal özellikleri, okulu tercih sıralamaları ve seçme nedenleri. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 2: 11-20.

Bayık, A., Durmuş, H., Uysal, A. (1999). Lise son sınıf kız öğrencilerinin hemşirelik mesleğini seçme ve bu mesleğe ilişkin görüşlerinin incelenmesi. VII. Ulusal Hemşirelik Kongresi, 22-24 Haziran, Erzurum.

Beck, C. (2000). The experience of choosing nursing as a career. Journal of Nursing Education, 39: 320-322.

Binbaşoğlu, C. (2004). Türkiye'de Mesleki Rehberlik Merkezlerinin Kuruluşu ve Okullarda Mesleki Rehberlik Çalışmaları. Nobel Yayıncılık, Ankara.

Boughn, S., Lentini, A. (1999). Why do woman chose nursing. Journal of Nursing Education, 38: 156-161.

Conk, Z., Genç, G., Bolışık, B. (1990). Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu öğrencilerinin meslek ve sağlık so-

runlarının incelenmesi. II. Ulusal Hemşirelik Kongresi, 12-14 Eylül, İzmir.

Çoban, A. (2003). Bireylerin mesleklere ilişkin yaklaşımları ve etkili olan faktörlerin değerlendirmesi. VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, 09-11 Temmuz, Malatya.

Erdemir, F. (1997). Hemşirelik yüksekokulu 1. sınıf öğrencilerinin hemşirelik yüksekokulunu tercih etme, okula başlama-ya karar verme özellikleri ve okula devam etmede etkili faktörler. IV. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Sempozyum Kitabı, Kırnis, 322-328.

Foong, A. L. S., Rossiter, J. C., Chan, P. T. (1999). Socio-cultural perspectives on the image of nursing: The Hong Kong dimensions. Journal of Advanced Nursing, 29: 542-548.

Gavcar, E., Bulut, Z. A., Karabulut, A. N. (2005). Öğrencilerin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'ni tercih nedenleri ve beklentileri. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 4: 21-39.

Genç, M., Kaya, A. (2003). İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen bazı etmenler ve seçimlerinden memnuniyet düzeyleri. VII. Ulusal PDR Kongresi, 9-11 Temmuz, Malatya.

Graigner, P., Bolan, C. (2006). Perceptions of nursing as a career choose of students in the baccalaureate nursing program. Nurse Education Today, 26: 38-44.

Grossman, D. G. S., Northrop, C. (1993). What high school students think of a nursing career: A survey of dade country senior high schools. Journal of Nursing Education, 32: 57-162.

İpekçi, N., Ulutaşdemir, N. (2006). Hemşirelik öğrencilerinin mesleğe ilişkin düşüncelerinin incelenmesi. I. Ulusal Sağlık Geliştirme ve Sağlık Eğitimi Kongresi, 9-12 Kasım, Muğla.

Karaöz, S. (2004). Change in nursing students' perceptions of nursing during their education: The role of the introduction to nursing course in this change. Nurse Education Today, 24: 128-135.

Kömürcü, N., Erdoğan, N., Eti, F. (1998). Marmara Üniversitesi Meslek Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü ilk öğrencilerinin mesleği isteyerek seçip seçmeme durumları ile mezun olabilmeleri arasında ilişki. II. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu, İstanbul, 162-170.

Kukulu, K., Koçak, F. (1993). Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu 1. sınıf öğrencilerinin mesleğe yönelmelerini etkileyen faktörler ve değer sistemleri. Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu, 8-10 Eylül, İstanbul.

Kuzgun, Y. (1995). Rehberlik ve Psikolojik Danışma. 4. baskı, Yükseköğretim Kurulu Matbaası, Ankara.

Kuzgun, Y. (2000). Meslek Danışmanlığı. Nobel Yayıncılık, Ankara.

Law, W., Arthur, D. (2003). What factors influence Hong Kong schools students in their choice of a career in nursing. International Journal of Nursing Studies, 40: 23-32.

- Pool, L. (2006). Why so young people choose nursing as a career? *Whitireia Nursing Journal*, 13: 25-33.
- Reiskin, H., Haussler, S. C. (1994). Multicultural students' perceptions of nursing as a career: Image. *Journal of Nursing Scholarship*, 26: 61-64.
- Rognstad, M. K. (2002). Recruitment to and motivation for nursing education and the nursing profession. *Journal of Nursing Education*, 41: 321-325.
- Stevens, K. A., Walker, E. A. (1993). Choosing a career: Why not nursing for more high school seniors? *Journal of Nursing Education*, 32: 13-17.
- Telman, C. (2002). *Başarıya Giden Yolda Meslek Seçimi*. 2. baskı, Şahinkaya Matbaası, İstanbul.
- Vanhanen, L., Janhonen, S. (2000). Factors associated with students' orientations to nursing. *Journal of Advanced Nursing*, 31: 1054-1062.
- Williams, B., Wertenberger, D. H., Gushuliak, T. (1997). Why students choose nursing. *Journal of Nursing Education*, 36: 346-348.
- Yazıcı, E. (2003). *Üniversite Gençliği 2001: Üniversite gençliğinin sosyokültürel profili üzerine bir alan araştırması-Gazi Üniversitesi örneği*. Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi, Ankara.